

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HUKUK FAKÜLTESİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ŞİRKETLER HUKUKU

**ANONİM ORTAKLIKTA İMTİYAZLI
PAYLARA İLİŞKİN
DEĞERLENDİRME**

NAZLI ZEYNEP GÜNEY
Öğrenci no: 254002014

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

- Ortaklık (Şirket) Kavramı
- Anonim Ortaklık Kavramı
- Pay Kavramı
- İmtiyaz Kavramı

1. BÖLÜM Anonim Şirketlerde Pay

A. Pay Çeşitleri

- Nakit / Ayın Karşılığı Pay
- Oy Hakkı Olan / Oydan Yoksun Pay
- İtibari Değeri Olan / İtibari Değeri Olmayan Pay
- İmtiyazlı Pay / Adi Pay
- Bedelli Pay / Bedelsiz Pay

B. Payın Konu Olabileceği İşlemler

B. Pay Sahipliğinin Çeşitleri

- Büyük Pay Sahibi – Küçük Pay Sahibi
- Devamlı Pay Sahibi – Değişken Pay Sahibi
- İşletmeci Pay Sahibi – Yatırımcı Pay Sahibi
- Yöneten Pay Sahibi – Yönetilen Pay Sahibi
- Azınlık Oluşturmayan Pay Sahibi – Azınlık Oluşturan Pay Sahibi
- İmtiyazlı Pay Sahibi – İmtiyazsız Pay Sahibi

D. Pay Sahipliğinin Kazanılması

- Aslen İktisap
- Devren İktisap
- Miras Yolu İle İktisap
- Anonim Şirketin Kendi Paylarını İktisap Edebilmesi Hakkında Özel Düzenleme

E. Pay Sahiplerinin Hakları

1. Pay Sahipliği Haklarının Mahiyetlerine Göre Gruplandırılması
 - Mali Haklar
 - Gayri Mali Haklar
2. Pay Sahipleri Haklarının Kullanma Biçimlerine Göre Gruplandırılması
3. Pay Sahiplerinin Rızaları İle Değiştirilebilen Haklar (Müktesep Haklar)

4. Pay Sahiplerinin Rızalarına İhtiyaç Olmaksızın Değiştirilebilen Haklar

F. Pay Sahiplerinin Borçları ve Yükümlülükleri

- Sermaye Borcu (Tek Borç İlkesi)
- Tali Yükümlülükler
- Sadakat Yükümlülüğü
- Sır Saklama Yükümlülüğü

G. Pay Sahiplerinin Sorumluluğu

H. Pay Sahipliğinin Sona Ermesi

2. BÖLÜM

İmtiyazlı Payların Özellikleri

Genel Kurul Kararlarının Türleri

- ❖ İmtiyazlı Pay Sahipleri Genel Kurul Kararları

3. BÖLÜM

İmtiyazlı Payların Çeşitli İlke ve Haklarla İlişkisi

- Pay Sahiplerinin Müktesep Hakları Karşısında İmtiyazlı Paylar
- Eşit İşlem İlkesi Karşısında İmtiyazlı Paylar

4. BÖLÜM

İmtiyazlı Pay Türleri

- Karda İmtiyazlı Paylar
- Tasfiye Bakiyesinde İmtiyazlı Paylar
- Oyda İmtiyazlı Paylar
 - Oyda İmtiyazlı Payların Yararları ve Zararları
- Yönetimde İmtiyazlı Paylar
- Yeni Pay Alma Hakkında İmtiyazlı Paylar
- Hazırlık Devresi Faizi Talep Haklı İmtiyazlı Paylar
- İntifa Senedi Talep Haklı İmtiyazlı Paylar
- Tali Yükümde İmtiyazlı Paylar

BİBLİYOGRAFYA

- ❖ **Anonim Şirketler**
ORHAN NURİ ÇEVİK
Seçkin Yayıncılık 4. Bası (2002)
- ❖ **Uygulamada Şirketler Hukuku**
ORHAN NURİ ÇEVİK
Yetkin Yayınevi 3. Baskı (2002)
- ❖ **Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması**
Yrd. Doç. Dr. SAMİ KARAHAN
Kazancı Hukuk Yayınları No:98 İstanbul (1991)
- ❖ **Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından Eşit İşlem İlkesi**
Doç. Dr. ŞÜKRÜ YILDIZ
Seçkin Yayınları 1. Baskı Ankara (2004)
- ❖ **Ticaret Hukuku Kürsüsünde 15 Yıl Hukuki Mütalaalar (Mahkeme Kararları İle Birlikte) Cilt II Ortaklıklar Hukuku**
Doç. Dr. ABUZER KENDİGELEN
Beta Yayınları 2. Bası (2003)
- ❖ **Açıklamalı İçtihatlı En Son Değişikliklerle Birlikte Türk Ticaret Kanunu Ticari İşletme ve Şirketler Cilt I-II**
GÖNEN ERİŞ
Seçkin Yayınları 3. Bası (2004)
- ❖ **Anonim Ortaklık Ana Sözleşmesi**
Doç. Dr. MEHMET BAHTİYAR
Beta Yayınları 1. Bası (2001)
- ❖ **Ortaklıklar Hukuku**
Doç. Dr. MEHMET BAHTİYAR
Beta Yayınları 1. Bası (2005)
- ❖ **Anonim Ortaklıkta Esas Sermaye Artırımı**
Prof. Dr. ERDOĞAN MOROĞLU
Vedat Kitapçılık 2. Bası (2003)
- ❖ **Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**
Prof. Dr. ERDOĞAN MOROĞLU
Beta Yayınları 4. Bası (2004)

GİRİŞ

İnceleme altına alacağımız “Anonim Ortaklıkta İmtiyazlı Paylar” konusuna başlamadan önce, bazı kavram ve bilgilerin üzerinde durulması faydalı olacaktır. Bu şekilde genel olarak şirketler ve anonim şirkete ilişkin esaslar üzerinde kısaca durulacak; daha sonra ise, anonim ortaklıkta pay ve imtiyaz terimleri, pay çeşitleri ve bunların özellikleri ve imtiyazlı paylara ilişkin sair hususlar açıklanmaya çalışılacaktır.

- **Ortaklık (Şirket) Kavramı**

Türk Ticaret Kanunu’nda ortaklık kavramına ilişkin bir açıklama yer almamaktadır. Sözlük anlamıyla ortaklık; iki veya daha çok kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek için birleştirmeleridir.¹ Öğretide Borçlar Kanunu madde 520’de yer alan adi şirkete ilişkin tanımdan yola çıkılarak ortaklığın tanımı; iki ya da daha çok kişinin, ortak bir amaca ulaşmak için sermayelerini birleştirme yükümlülüğü altına girdikleri bir sözleşme, olarak yapılmaktadır.²

- **Anonim Ortaklık Kavramı**

Bir unvana sahip, ana sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan ve borçlarından dolayı yalnız malvarlığı ile sorumlu bulunan ortaklıktır.(TTK.269)³ Serbest ekonomik düzenin benimsendiği ülkelerde anonim ortaklıkların önemi çok büyüktür çünkü tek başına işe yaramayan küçük tasarrufların bir araya gelerek, büyük yatırımlara kanalize edilmesinde organizatör rolünü üstlenir.⁴ Örneğin, banka sektöründe sigorta sektörlerinde, devletin ekonomik faaliyetlerinde anonim şirketlerinin etkinliği yadsınamayacak boyuttadır. Ortak sayısı, sermayesi, faaliyetlerinin çapı gibi nedenlerle bu tür ortaklıklarda, çıkar çatışmaları ve uyuşmazlıklara, diğer ortaklıklara oranla hayli fazla rastlanır. Ayrıca, anonim ortaklığa ilişkin kanun hükümleri, yapılan atıflar nedeniyle diğer bazı ortaklıklarda uygulanmaktadır.⁵

- **Pay Kavramı**

Pay kavramı ilk olarak, esas sermayenin bölünmesinden sonra elde edilen, belirli bir itibari değere sahip sermaye parçası anlamına gelmektedir. İkinci olarak, kendisine bağlanan tüm hakları ve yükümlülükleri, diğer bir ifadeyle *pay sahipliği* mevkiini ifade eder. Üçüncü olarak pay, üyeliği teyit ve tasdik eden kıymetli evrak niteliğindeki *pay senedi* anlamını da içermektedir.⁶

- **İmtiyaz Kavramı**

İmtiyaz kavramı Türkçeye ayrıcalık olarak çevrilmektedir. Ticaret hukuku ve anonim şirketler başlığı altında incelendiğinde ise imtiyazlı pay, imtiyazlı hisse senedi gibi kavramlarla karşı karşıya kalınmaktadır. Bu tip paylarda diğer pay sahiplerinin sahip olduklarına nazaran daha farklı ve üstün haklar tanınmakta ve “imtiyazlı pay sahipleri” adı altında özel bir grup oluşturulmaktadır.

¹ E.YILMAZ, Hukuk Sözlüğü, sf.681

² M.BAHTİYAR Ortaklıklar Hukuku, sf.9

³ E.YILMAZ a.g.e.

⁴ S.KARAHAN Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, sf.1

⁵ M.BAHTİYAR a.g.e. sf.71

⁶ S.KARAHAN a.g.e., sf.3

1.BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE PAY

Madde 269 - Anonim şirket, bir unvana sahip, esas sermayesi muayyen ve paylara bölünmüş olan ve borçlarından dolayı yalnız mamelekiyle mesul bulunan şirkettir. Ortakların mesuliyeti, taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile mahduttur.

Pay adedi, şirket işlemlerine iştirakte hisseyi ifade eder. Şirket kazancının dağıtılmasında, infisah halinde tasfiye hissesi paya göre hesap olunur. Şirket idaresine iştirak ve şirket işlerinde etkili olmak imkânı pay adedine bağlıdır. Her pay sahibine hissedarlık borçları ve sorumluluğu yükler ve Pay Sahipliği Haklarını kazandırır. Paylar, anonim şirketlerin kuruluşunun veya sermaye artırımında artış işleminin tescili ile oluşurlar ve sermaye azaltılmasında itfa ile ortadan kalkarlar. Payları temsil üzere Pay Senetleri düzenlenir. Payın senede bağlanması haklarda, borçlarda, imtiyazlarda hiçbir değişiklik yapmaz.⁷

Pay Çeşitleri

1. Nakit / Aynı Karşılığı Pay

Kural olarak, pay sahiplerinin anonim ortaklığa getirecekleri sermayenin nakit olması zorunluluğu yoktur; para dışındaki konuların da sermayeye konulması mümkündür.

2. Oy Hakkı Olan / Oydan Yoksun Pay

TTK.373- Her hisse senedi en az bir rey hakkı verir. Bu esasa aykırı olmamak şartıyla hisse senetlerinin maliklerine vereceği rey hakkının sayısı esas mukavele ile tayin olunur.

Bir hisse senedinin birden çok maliki bulunduğu takdirde bunlar ancak bir temsilci marifetiyle rey haklarını kullanabilirler.

Bu maddeye göre, her pay sahibine en az bir oy hakkı verir. Yani TTK'ye göre oysuz pay olamaz. Fakat Sermaye Piyasası Kanunu 14/A hükmüne göre, *Anonim şirketler, esas sözleşmelerinde hüküm bulunmak şartıyla, kar payı imtiyazı sağlayarak, oy hakkından yoksun paylar ihraç edebilir ve bunları temsil eden hisse senetlerini halka arz edebilirler.*

3. İtibari Değeri Olan/ İtibari Değeri Olmayan Pay

⁷ O.N.ÇEVİK Uygulamada Şirketler Hukuku, sf.518

TTK. 391- Esas sermayeye karşılık olan hisse senetlerinin bedelleri tamamen ödenmedikçe, umumi heyet yeni hisse senetleri çıkarmak suretiyle sermayenin artırılmasına karar veremez. Muhtelif imtiyazları haiz müteaddit nevi hisse senedi sahipleri mevcut olduğu takdirde, umumi heyetin kararından ayrı olarak adı geçen nevilere her birine ait hisse senedi sahiplerinin de hususi bir toplantı yaparak karar vermeleri şarttır. 389 uncu maddenin iki ve üçüncü cümlesi hükümleri bu toplantılar hakkında da tatbik olunur.

TTK.395- Esas sermayenin artırılmasına dair olan umumi heyet kararı, taahhüdedilen hisse senetlerine ait zaruri olan ilk ödemelerin yapılmış olduğunu tespit eden umumi heyet kararı alındıktan sonra ticaret siciline tescil olunur. İcabında ayın nev'inden sermaye ve devralınacak mallar hakkındaki hususi kararlar da, ticaret siciline bildirilir. Esas sermayenin artırılması keyfiyetinin tescilinden önce çıkarılan hisse mahfuzdur. senetleri hüküm-süzdür. Şu kadar ki; iştirak taahhüdünden doğan mükellefiyetler bakidir. Tazminat hakları

TTK.399- Hisse senetlerinin itibari kıymeti en az beş yüz liradır. Bu kıymet ancak yüzer lira olarak yükseltilebilir.

Yukarıki fıkra hükmünce aykırı olarak çıkarılan hisse senetleri batıldır; bunları çıkaranlar hisse senetleri sahiplerine karşı müteselsilen mesuldürler.

Müruruzaman hakkında 309 uncu maddenin son fıkrası caridir. Şirketin müşkülleşmiş olan mali vaziyetinin ıslahı için hisse senetlerinin itibari kıymeti beş yüz liradan aşağı indirilebilir

Bu madde uyarınca itibari değersiz pay olamaz; itibari değerden aşağı bir bedelle senet çıkarılamaz. İtibari değerlerinden daha yüksek bir bedelle çıkarılabilmeleri için de ana sözleşmede hüküm bulunması veya genel kurulun karar alması gerekir.

4. İmtiyazlı Pay / Adi Pay

Ana sözleşme ile bir kısım paylara diğerlerine oranla ek ve üstün bazı haklar tanınabilir. Kar payı, tasfiye artığı dağıtımı ve sair hususlarda üstünlükle donatılmış paylara imtiyazlı pay, böyle bir üstünlük tanınmamış paylara ise adi pay denilmektedir.

TTK.401- Esas mukavele ile bazı nevi hisse senetlerine kar payı veya tasfiye halindeki şirket mevcudunun dağıtılması ve sair hususlarda imtiyaz hakları tanınabilir.

5. Bedelli Pay / Bedelsiz Pay

Sermaye artırımlarında, arttırılan sermaye ortaklık içi kaynaklardan karşılanıyor ise, arttırılan kısım karşılığı çıkarılan paylar, bir bedel alınmaksızın mevcut ortaklara dağıtılır. Bu paylara bedelsiz paylar denilir.

Buna karşılık, dış kaynaklardan sermaye artırımını yapıyorsa, çıkarılacak yeni paylardan almak isteyen mevcut ortakların ve üçüncü kişilerin, ortaklığa pay bedellerini ödemeleri gerekir. Bu paylara ise bedelli paylar denilir.⁸

Payın Konu Olabileceği İşlemler

Pay her çeşit işleme konu olabilir:

- Devredilebilir,
- Rehnedilebilir,
- Üzerinde intifa hakkı tanınabilir,
- Haczedilebilir,
- Satımda alım, önalım, geriye alım gibi haklar tanınabilir,
- Esas mukavelelere payın konu olabileceği hususları düzenleyen hükümler konulabilir.⁹

Pay Sahipliğinin Çeşitleri

- Büyük Pay Sahibi / Küçük Pay Sahibi

Büyük pay sahibi, tek başına veya başka bir veya birkaç pay sahibi ile birleşerek anonim şirket üzerinde etkili olmak veya onu yönetebilmek isteyen kimsedir.

Küçük pay sahibi ise, tasarrufunu anonim şirkete yatıran ve bununla kar elde etmeyi amaçlayan, şirketin yönetiminde etkili olmayı düşünmeyen kimsedir.

- Devamlı Pay Sahibi / Değişken Pay Sahibi

⁸ M.BAHTİYAR a.g.e., sf. 148vd.

⁹ O.N.ÇEVİK Uygulamada Şirketler Hukuku, sf.519

Pay oranı ne olursa olsun bir anonim şirketteki payını devamlı olarak elinde tutan, borsa işlemleri ile kazanç yapmayı düşünmeyen kişi devamlı pay sahibidir.

Değişken pay sahipleri ise, bir anonim şirkette devamlı olarak kalamazlar, daha iyi kar payı elde etmek için, piyasaya ortamını izlerler.

- İşletmecî Pay Sahibi / Yatırımcı Pay Sahibi

Oy gücüne dayanarak anonim şirketi yönetebilme, hâkimiyet altında tutabilme olanağına haiz olmakla kalmayıp yönetim kadrolarında doğrudan doğruya görev yüklenenlere işletmecî pay sahibi denir.

Yatırımcı pay sahibi ise, tasarrufunu anonim şirkete katılarak değerlendirmeyi düşünen kimsedir.

- Yöneten Pay Sahibi / Yönetilen Pay Sahibi

İmtiyazlı veya imtiyazsız paylara sağlanan oy gücü ya da yönetim organındaki temsilcilikler aracılığı ile anonim şirketi yönetme olanağı elde eden pay sahibine yöneten pay sahibi denir. Buna sahip olmayan ise yönetilen pay sahibi denir.

- Azınlık Oluşturmayan Pay Sahibi / Azınlık Oluşturan Pay Sahibi

Esas sermayenin onda birinden az paya sahip olanlar azınlık oluşturamayan pay sahipleri kapsamı içinde yer alırlar. Ancak birleşerek azınlık haklarını kullanabilirler ve sadece ferdi haklarını kullanabilirler.

Azınlık hakları sermayenin en az onda birine tanınmıştır. Azınlığın miktarına göre bu paylara tek başına sahip bulunan pay sahibi ya bazı hakları kullanma olanağına kavuşur ya da ağırlaştırılmış yetersayıların oluşmasına engel olur. Bu durumda da önleyici azınlık oluşturan pay sahibi olarak adlandırılırlar.¹⁰

- İmtiyazlı Pay Sahibi / İmtiyazsız (Adi) Pay Sahibi

Pay Sahipliğinin Kazanılması

1. Aslen İktisap

Kuruluşta ve sermaye artırımında sermaye taahhüdünde bulunulması yoluyla gerçekleşir. Birleşme ve tip değiştirme sonucu çıkarılan payların da aslen kazanıldığı kabul edilir.

2. Devren İktisap

Payın başkasından, satım, trampa, bağışlama gibi işlemlerle devralınması şeklinde olur. Pay sahipliğinin miras, cebri icra ve evlilikteki mal rejimleri uyarınca iktisabı da devran kazanma kapsamında olmakla birlikte özellik gösteren durumlar olduğundan, kanunda özel hükümler mevcuttur. (TTK md. 418 vd.)¹¹

3. Miras Yolu İle İktisap

¹⁰ O.N.ÇEVİK, Anonim Şirketler, sf. 673 vd.

¹¹ M.BAHTİYAR Ortaklıklar Hukuku, sf. 151 vd.

4. Anonim Şirketin Kendi Paylarını İktisap Edebilmesi Hakkında Özel Düzenleme

(Temellük Yasağı Kuralı) TTK md.329 - Şirket, kendi hisse senetlerini temellük edemeyeceği gibi rehin olarak da kabul edemez. Bu senetlerin temellükü veya rehin alınması neticesini doğuran akitler hükümsüzdür. Şu kadar ki; aşağıda gösterilen akitler bu hükümden müstesnadır:

1. Hisse senetleri şirketin sermayesinin azaltılmasına dair bir karara dayanılarak devralınmışsa;

2. Hisse senetleri şirketin kurulması veya esas sermayesinin çoğaltılması dolayısıyla vaki olan iştirak taahhüdünden başka bir sebepten doğan şirket alacaklarının ödenmesi maksadıyla devralınmışsa;

3. Hisse senetleri bir mamelekin veya işletmenin borç ve alacaklarıyla beraber temellük edilmesi neticesinde şirkete geçmişse;

4. Hisse senetlerinin devir veya rehin alınması keyfiyeti esas mukaveleye göre şirket konusuna giren muamelelerden ise;

5. Hisse senetleri idare meclisi azaları, müdürler ve memurlar tarafından kendilerine bu sıfatla düşen mükellefiyetlere karşı rehin olarak yatırılmış ise;

6. Temellük ivazsız ise.

Devralınan hisse senetleri, 1 numaralı bentte yazılı halde derhal imha edilir ve bu hususta tutulan zabıt ticaret siciline verilir. Diğer hallerde bu senetler ilk fırsatta tekrar elden çıkarılır.

Bu muameleler yıllık raporda gösterilir. Şirketçe devralınan payların umumi heyette temsili caiz değildir.

Pay Sahiplerinin Hakları

5. Pay Sahipliği Haklarının Mahiyetlerine Göre Gruplandırılması

• Mali Haklar

- Şirketin mal varlığına katılma hakkı,
- Kar payı alma hakkı,
- Hazırlık devresi için faiz isteme hakkı,
- Tasfiye payına iştirak hakkı,
- Öz varlık payları üzerindeki hakları,
- Artırılan sermayeye katılım hakkı (Rüçhan hakkı)
- Payları devir hakkı,
- Esas mukavele ile tanınmış mali nitelikteki diğer haklar.

• Gayri Mali (Şahsi) Haklar

- Genel kurula iştirak hakkı,
- Genel kurul görüşmelerine katılma hakkı,
- Genel kurulda konuşmak hakkı,
- Genel kurulda yazılı ve sözlü teklifte bulunma hakkı,
- Genel kurulda oy kullanma hakkı,
- Genel kurulda seçme ve seçilme hakkı,
- Genel kurul kararlarına muhalefet edebilme hakkı,
- Genel kurul toplantı zabıtlarını imzalama hakkı,
- Yönetim hakkı,
- Denetim hakkı,

- Bilgi alma hakkı,
- Şikayet hakkı,
- Şirketin durumunun düzeltilebilmesi için mahkemeye başvurabilme ve şirketin iflasını isteyebilme hakkı,
- İdare meclis üyeleri aleyhine sorumluluk davası açabilme hakkı,
- Denetçiler aleyhine dava açabilme hakkı,
- Esas mukavele ile tanınmış, mali nitelikte olmayan diğer haklar.¹²

Genel kurulda oy kullanma hakkının imtiyazlı paylar bakımından incelenmesi gerekmektedir:

Oy hakkı, pay sahiplerine şirket yönetimine katılabilme olanağı sağlayan haklardan birisidir. Oy hakkı, pay sahibinin şahsına değil paya bağlı bir haktır ve kural olarak her payın bir oy hakkı vardır.

Madde 373 - Her hisse senedi en az bir rey hakkı verir. Bu esasa aykırı olmamak şartıyla hisse senetlerinin maliklerine vereceği rey hakkının sayısı esas mukavele ile tayin olunur.

Bir hisse senedinin birden çok maliki bulunduğu takdirde bunlar ancak bir temsilci marifetiyle rey haklarını kullanabilirler.

Oy hakkı TTK md. 385/II'de müktesep haklar arasında sayılmış olmakla beraber, kanunda tanındığı asgari sınır itibariyle müktesep hak niteliğinde değildir. Bilakis, bu hak müktesep hakkın çok üzerinde güçlü bir nitelik arz etmektedir. Pay sahibinin rızasıyla dahi, her hisse senedinin bir oy hakkı vereceği esasının aksinin kararlaştırılması, paya ait asgari oy hakkının kısıtlanması veya bertaraf edilmesi mümkün değildir.¹³

Bu kurala aykırı olmamak suretiyle bazı paylara daha fazla oy hakkı tanınması mümkündür. Her pay için bir pay senedi çıkarıldığı takdirde, kanun hükmü gereğince her pay senedi bir oy hakkı taşır. Birden çok payı temsil etmek üzere çıkarılacak pay senetleri, taşıdıkları pay adedi kadar oy hakkına sahiptirler. Örneğin, bir anonim şirkette 1000 Lira nominal değerindeki pay için bir pay senedi 10.000 lira değerinde 10 pay için de bir pay senedi çıkarılmış ise, 1000 liralık pay senedi sahibinin 1, 10.000 liralık pay sahibinin on oy hakkı söz konusudur.¹⁴

Ticaret kanununa göre oy hakkının sınırlandırılmasına müsaade edilmemektedir. TTK'de oy hakkındaki sınırlamalar belirlenmemiş olmasına rağmen özel kanunlarla bazı tür anonim şirket hissedarlarının oy haklarını sınırlayıcı hükümler getirilmiştir. Örneğin, Sermaye Piyasası Kanunu, Bankalar Kanunu, T.C. Merkez Bankası Kanunu gibi.

6. Pay Sahipleri Haklarının Kullanma Biçimlerine Göre Gruplandırılması

- Kişisel (münferit) Haklar
- Azınlık Hakları
- Çoğunluk Hakları

7. Pay Sahiplerinin Rızaları İle Değiştirilebilen Haklar (Müktesep Haklar)

¹² O.N.ÇEVİK Uygulamada Şirketler Hukuku, sf.521 vd.

¹³ S.KARAHAN Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, sf. 83 vd.

¹⁴ O.N.ÇEVİK Anonim Şirketler, sf.689 vd.

Anonim şirket esas mukavelesinin genel kurul kararı ile her zaman değiştirilebilmesi mümkün bulunduğundan ekseriyet kararı ile pay sahiplerinin münferit haklarının ihlal edilebilmesi imkanı ortaya çıkmaktadır. Bu durum dolayısıyla pay sahiplerinin bazı münferit temel haklarının korunması için müktesep haklar tanınmıştır. Bu haklarda hak sahiplerinin rızası olmaksızın hiçbir değişiklik yapılamaz.

Madde 385 - Aksine esas mukavelede hüküm olmadığı takdirde umumi heyet aşağıdaki maddelerde bildirilen şartlar dairesinde esas mukavelelerin bütün hükümlerini değiştirebilir. Şu kadar ki; münferit pay sahiplerinin bu sıfatla haiz oldukları müktesep haklarda rızaları olmaksızın hiçbir değişiklik yapılamaz.

Müktesep haklar; kanun veya esas mukavele hükümlerine göre umumi heyet ve idare meclisi kararlarına tabi olmayan yahut umumi heyetin toplantılarına iştirak hakkından doğan, hususiyle azalık, rey kullanmak, iptal davası açmak, kar payı almak ve tasfiye neticesine iştirak etmek gibi haklardır.

8. Pay Sahiplerinin Rızalarına İhtiyaç Olmaksızın Değiştirilebilen Haklar

Pay sahiplerinin bazı hakları, önemli sayılmamış ve korunmamıştır. Nu grupta bulunan hakların idare meclisi veya genel kurul kararı ile değiştirilmesi mümkündür. Örneğin; sermaye borçlarının ödeme zamanının tespiti, pay sahiplerinin idare meclisi üyeliklerine ve murakıplığa seçilmesi.¹⁵

Pay Sahiplerinin Borçları ve Yükümlülükleri

• **Sermaye Borcu (Tek Borç İlkesi)**

Pay sahiplerinin tek bir borcu vardır; o da sahip olunan paylara karşılık, taahhüt edilmiş olan sermayeyi koyma borcudur. Sermaye borcu ödendikten sonra pay sahipleri, kendi rızaları dışında yeni ve ek sermaye koyma borcu altına sokulamazlar.

• **Tali Yükümlülükler**

Anonim ortaklıkta payların devri ortaklığın iznine bağlı olan hallerde, ana sözleşme ile ortaklara, sermaye borcunu ifa etmek dışında, belirli aralıklarla tekrar eden ve konusu para olmayan bir takım yükümlülükler getirilebilir.

• **Sadakat Yükümlülüğü**

Anonim ortaklıkta bu hususa ilişkin kanuni bir düzenleme olmadığından öğretide çoğunluk böyle bir yükümlülüğün var olmadığını savunmaktadır. (TEKİNALP) Azınlık görüşü ise, pay sahiplerinin, ortak amacı gerçekleştirmek üzere bir araya geldiklerini, bu amaca aykırı davranışlardan kaçınılması gerektiğini, MK md. 2'nin de bunu doğruladığını öne sürmektedir. (NOMER)

• **Sır Saklama Yükümlülüğü**

Ortaklığa ait ticari defterlerin ve belgelerin incelenmesi, yalnız genel kurulun açık izni veya yönetim kurulu kararı ile mümkündür. İnceleme izni verilen defter ve belgelerden

¹⁵ O.N.ÇEVİK a.g.e.

öğrenilecek sırlar dışında, hiçbir pay sahibinin, ortaklık sırlarını öğrenme yetkisi yoktur. İzinle incelenen ortaklık sırlarının da (ortaklıktan ayrılınsa bile) saklanması gerekir.¹⁶

Pay Sahiplerinin Sorumluluğu

Anonim şirkette, pay sahiplerinin sorumluluğu taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile sınırlıdır. Bedeli tam ödenmeden başkasına devredilmiş bir payın bakiye bedelinden dolayı ilkinden sonuncuya kadar bütün maliklerin sorumlulukları TTK md.419 hükmüne tabidir.

Madde 419 - Bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı bir hisse senedini iktisap eden kimse, pay defterine kaydedilmekle şirkete karşı geri kalan bedeli ödemek ve varsa tali borçları yerine getirmekle mükellef olur.

Şirketin kurulması veya esas sermayenin artırılması esnasında iştirak taahhüdünde bulunan kimse hisse senedini başkasına devrettiği takdirde bedelin henüz ödenmemiş olan kısmı kendisinden istenemez; meğerki, şirketin kuruluşu veya esas sermayenin artırılması tarihlerinden itibaren iki yıl içinde şirket iflas etmiş ve hisse senedini iktisap eden kimse paydan doğan haklardan mahrum edilmiş olsun.

Hisse senedini devreden kimse ikinci fıkra hükmüne tabi değilse, iktisap edenin pay defterine kaydedilmesiyle borçlarından kurtulmuş olur.

Pay Sahipliğinin Sona Ermesi

- Payın sahibi tarafından başkasına devri
- Şirketin kurulmamış olmasına karar verilmesi
- Pay sahibinin ölümü
- Pay senetlerinin cebri icra yoluyla satılması
- Pay sahibinin sermaye borcu taahhüdünü yerine getirmemiş olması
- Şirket sermayesinin usulüne uygun bir kararla azaltılmış olması
- Anonim şirketin fesih ve tasfiye suretiyle sona ermiş olması
- Pay sahipliğinden vazgeçme¹⁷

¹⁶ M.BAHTİYAR Ortaklıklar Hukuku, sf.158 vd.

¹⁷ O.N.ÇEVİK Uygulamada Şirketler Hukuku, sf.546 vd.

2.BÖLÜM

İMTİYAZLI PAYLARIN ÖZELLİKLERİ

- ❖ *Madde 401 - Esas mukavele ile bazı nevi hisse senetlerine kar payı veya tasfiye halindeki şirket mevcudunun dağıtılması ve sair hususlarda imtiyaz hakları tanınabilir.*

Bu madde anlamında imtiyazdan söz edilebilmesi için imtiyazın paya bağlı olması gerekir. Bu konuda öğretide tartışmalar söz konusudur. Örneğin, esas sözleşme, A grubu pay sahiplerinde ticari işletmecilik alanında 10 yıllık deneyimi olan şahısların yönetim kurulu üyeliklerinden birine mutlaka seçilmesi gerektiğini ön görmüşse;

Çağa'ya göre, bu durumda üstünlüğün kullanılabilmesi için pay gerekli olmakla birlikte, paydaşın nitelikleri de önem arz etmektedir. Yani pay gerekli olmakla birlikte, yeterli değildir. Yani A grubunda pay sahibi olan ve fakat 10 yıllık deneyim sahibi olmayan kişiler imtiyaz sahibi olamamaktadır.

Eriş'e göre ise, yönetim kuruluna seçilecek kişiye ilişkin böyle bir niteliğin aranması üstünlüğün TTK md. 401 anlamında imtiyaz sayılmasına engel olmaz.

Karahan'a göre de, aranan yüksek tahsil şartı gibi nitelikler, imtiyazın paya bağlanması gereğini ihlal etmemekte, ona kişiye bağlı bir nitelik kazandırmamaktadır.¹⁸

- ❖ TTK 401'de "bazı nevi hisse senetlerine" denilmek suretiyle imtiyazın pay gruplarına tanınabilmesi de mümkün kılınmıştır. Grup imtiyazının en önemli türünü yönetim kuruluna aday gösterme imtiyazı oluşturur.¹⁹

- ❖ İmtiyazlı paylar mutlaka esas sözleşmede öngörülmüş olmalıdır. Zira TTK 300. maddesine göre;

Madde 300 -(Değişik birinci fıkra: 24/6/1995 - KHK-559/7 md.) Kuruluş umumi heyetinin yapılmasından sonra 15 gün içinde şirket merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan olunur.

Tescil ve ilan edilecek hususlar şunlardır:

1. Esas mukavelenin tarihi;
2. Şirketin ticaret unvanı ve merkezi;
3. Şirketin maksat ve mevzuu ve varsa müddeti;
4. (Değişik: 24/6/1995 - KHK-559/7 md.) Esas sermayesinin miktarı, ödeme suret ve şartları ve hisse senetlerinin itibari kıymeti;
5. **Hisse senetlerinin neveleri, hamiline veya nama yazılı oldukları ve muayyen hisse senetlerinin bahsettikleri imtiyazlar;**
6. Ayın nev'inden sermaye ve devralınan mali kıymetlerle işletmelerin neden ibaret oldukları ve bunlara biçilen değerler, kuruculara sağlanan hususi menfaatlerin mahiyet ve değerleri;
7. Şirketin ne suretle temsil olunacağı;
8. İdare meclisi azalarıyla şirketi temsile yetkili kimselerin ad ve soyadları, ikametgahları ve tabiyetleri;
9. Şirketin yapacağı ilanların şekli ve eğer esas mukavelede de bu hususta bir hüküm varsa idare meclisi kararlarının pay sahiplerine ne suretle bildirileceği.

¹⁸ S.KARAHAN a.g.e. sf.20 vd.

¹⁹ M.BAHTİYAR Anonim Ortaklık Ana Sözleşmesi, sf. 199-200

Şubeler; merkezin sicil kaydına atıf yapılmak suretiyle buldukları yer ticaret siciline tescil olunurlar.

Kanun maddesinden de anlaşılacağı gibi, imtiyazların esas sözleşmede öngörölmüş olması kanuni bir mecburiyettir. İmtiyaz ilk esas sözleşmede tanınabileceği gibi, daha sonra esas sözleşmede değişiklik yapılması yoluyla da tanınabilir. Esas sözleşmede yer almayan fakat anonim şirketin organları olan genel kurul ya da yönetim kurulunca tanınan ve bazı pay sahiplerine üstün haklar sağlamayı amaçlayan hususlar ise az önce belirtilen TTK 401 anlamında imtiyaz anlamına gelmez. Bu kişilere kanunun imtiyazlı pay sahiplerine tanıdığı haklar bahşedilemez.

- ❖ Esas sözleşmede imtiyazın içeriği, şartları, sınırları, konusu gibi hususlar açıkça belirlenmiş olmalıdır. Açıkça belirlenen bu husus da tescil ve ilan edilmek suretiyle geçerlilik kazanacaktır.
- ❖ İmtiyazlı payların ihracına esas sermaye artırımını yoluyla ve esas sözleşme değişikliği ile karar verilmesi halinde, imtiyazlara izahnamede de yer verilmesi gerekmektedir. Bununla beraber, imtiyazlara iştirak taahhütnamesinde yer verilmesi halinde izahnamede bulunulmasına gerek yoktur.²⁰

Madde 393 - Esas sermayenin artırılan kısmına halk iştirake açıkça davet olunduğu takdirde bu davet, idare meclisi namına ortaklığı temsile salahiyyetli olan bir kimse tarafından imza olunacak bir izahname ile yapılır.

İzahname, aşağıda yazılı hususları ihtiva eder:

1. Şirketin ticaret siciline tescil olunduğu gün;
2. Şirketin ticaret unvanı ile merkezi;
3. **Esas sermayenin halihazır miktarı ve nelerden ibaret olduğu, hisse senetlerinin itibari kıymetiyle nev'i ve çeşitleri ve varsa rüçhan hakları;**
4. Varsa intifa hakları ile sağladıkları menfaatler;
5. İdare meclisi ve murakebe heyetinin kuruluş tarzı;
6. Murakıpların raporu ile beraber son kar ve zarar hesabıyla bilanço;
7. Son beş yıl içinde dağıtılan kar paylarının nispet ve bedelleri;
8. Şirketin tahviller çıkarmak suretiyle yaptığı istikrazlar;
9. Yeni hisse senetleri ihracına ait karar ve senetlerin tamamının tutarı, itibari kıymeti, ihraç fiyatı, miktar ve nev'i;
10. Ayın nev'inden sermaye ile devralınacak mallar ve sağlanan hususi menfaatler;
11. Yeni hisse senetlerinin ne zamandan itibaren kar payına hak kazandıracakları, bu hakkı tahdideden hükümler ve rüçhan hakları;
12. İştirak taahhüdünün ne zamana kadar lüzum ifade edeceği.

Bu maddede yazılı hususların iştirak taahhütnamelemine yazılması halinde ayrıca bir izahnameye lüzum yoktur.

- ❖ Pay ve oy çokluğunu ellerinde bulduran kimseler ortaklığın yönetim, temsil ve denetim organlarını oluşturmak, ana sözleşmesini değiştirmek ve ortaklık hayatı bakımından önemli olan diğer kararları alabilmek hak ve yetkisine sahip olurlar.²¹ Sermaye artırımına, sözleşme değişikliğine ve imtiyazlı payların ihracına karar verebilecek organ genel kuruldur.²² Genel kurulda kararlar kural olarak basit veya ağırlaştırılmış oy çokluğu ile alınır. İmtiyazlı pay senedi ihracı esas sözleşme

²⁰ S.KARAHAN a.g.e. sf. 26

²¹ E.MOROĞLU Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü sf.1

²² S.KARAHAN, a.g.e. sf.27

değişikliğini gerektirdiğinden bu hususta genel kurulun vasıflı çoğunlukla karar vermesi gerekmektedir.

Madde 388 - (Değişik: 16/6/1989-3585/1 md.)

Şirketin tabiyetini değiştirmek veya pay sahiplerinin taahhütlerini artırmak hususundaki kararlar için, bütün pay sahiplerinin ittifakı şarttır.

Şirketin mevzuu veya nev'inin değiştirilmesine taalluk eden umumi heyet toplantılarında şirket sermayesinin en az üçte ikisine malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması şarttır. İlk toplantıda sermayenin üçte ikisi temsil edilmediği takdirde, idare meclisi, umumi heyeti usulüne uygun olarak ikinci defa toplantıya çağırabilir. İkinci toplantının yapılabilmesi için, esas sermayenin yarısına malik olan pay sahipleri veya temsilcilerinin hazır bulunması gerekir.

Birinci ve ikinci fıkralarda yazılı hususlar dışındaki değişiklikler için yapılacak umumi heyet toplantılarında şirket sermayesinin en az yarısına malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunmaları gerekir. İlk toplantıda bu nisap hasıl olmadığı takdirde, 368 inci maddeye uyulmak suretiyle en geç bir ay içinde ikinci bir toplantı yapılabilir. İkinci toplantıda müzakere yapabilmek için, şirket sermayesinin en az üçte birine malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması yeterlidir.

İkinci ve üçüncü fıkralara göre toplanan umumi heyetin kararları mevcut reylerin ekseriyetiyle verilir.

Konunun daha iyi anlaşılması için genel kurul ve genel kurul kararlarının niteliğinden kısaca bahsetmemiz yerinde olacaktır:

Ortaklığın pay sahipleri ve organları ile olan ortaklık çatısı altındaki yapısal ilişkilere anonim ortaklıklarda iç ilişki denir. Pay sahipleri ile diğer organların tabi olmaları ilkesine dayanan bu ilişkileri düzenlemede asıl yetkili organ genel kuruldur. Pay sahiplerinden veya temsilcilerinden oluşan bu kurul kanundan ve ortaklık ana sözleşmesinden kaynaklanan yetkilerini kendisini oluşturan pay sahipleri veya temsilcilerin oyları ile meydana gelen kararları ile kullanır. Yani bir karar organıdır. Genel kurul kararları bütün pay sahiplerini ve diğer organları bağlar.

GENEL KURUL KARARLARININ TÜRLERİ

Pay Sahiplerinden Oluşan Genel Kurulların Kararları 4 çeşittir:

- i. Esasa ve Usule İlişkin Kararlar
- ii. Olumlu veya Olumsuz Kararlar
- iii. İmtiyazlı Pay Sahipleri Genel Kurulu Kararları
- iv. Azınlık Kararları

İmtiyazlı Pay Sahipleri Genel Kurulu Kararları

TTK, bütün pay sahiplerine açık olan olağan ve olağanüstü genel kurullar yanında kar payı, oy hakkı gibi konularda da ana sözleşme ile tanınmış imtiyazları haiz payların sahiplerinden veya temsilcilerinden oluşan daha dar kapsamlı genel kurullara da yer vermiştir. Belli bir grup oluşturan imtiyazlı paylar tek bir pay sahibine ait olabileceği gibi, birden çok pay sahibine de ait olabilir. TTK madde 389 ve 391. maddelerinde olağan ve olağan üstü genel kurul toplantılarında alınan ana sözleşme değişikliği ve esas sermaye artırım kararlarının infaz edilebilmeleri için imtiyazlı pay sahiplerinin bu kararları onaylamaları zorunlu tutulurken, birden çok pay sahibinden oluşan imtiyazlı pay gruplarının kurul olarak ayrı ayrı toplantıya davet edilerek iradelerini alacakları kararlarla saptamaları da şart

koşulmuş; ayrıca, imtiyazlı pay sahipleri gruplarının toplantıya davetleri ile toplantı ve karar yeter sayıları özel olarak düzenlenmiştir.

Madde 389 - (Değişik: 16/6/1989-3585/2 md.)

Umumi heyetçe esas mukavelenin değiştirilmesine dair verilen karar imtiyazlı hisse senedi sahiplerinin haklarını ihlal edecek mahiyette ise bu karar, adı geçen pay sahiplerinin yapacakları hususi bir toplantıda verecekleri diğer bir kararla tasdik olunmadıkça, infaz edilemez. Bu heyeti idare meclisi veya murakıplar toplantıya çağırılmaya mecburdur. Heyet azasından herhangi birisi de çağırabilir. Bu hususi toplantıda müzakere ve karar nisabı, 388 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkraları hükümlerine tabidir.

Madde 391 - *Esas sermayeye karşılık olan hisse senetlerinin bedelleri tamamen ödenmedikçe, umumi heyet yeni hisse senetleri çıkarmak suretiyle sermayenin artırılmasına karar veremez. Muhtelif imtiyazları haiz mütaaddit nevi hisse senedi sahipleri mevcut olduğu takdirde, umumi heyetin kararından ayrı olarak adı geçen nevilere her birine ait hisse senedi sahiplerinin de hususi bir toplantı yaparak karar vermeleri şarttır. 389 uncu maddenin iki ve üçüncü cümlesi hükümleri bu toplantılar hakkında da tatbik olunur.*

İmtiyazlı pay sahipleri kurullarının aldıkları onama ve onamanın reddi kararları da genel kurul kararı niteliğinde olduğundan, TTK madde 381 vd. maddelerine göre iptallerinin istenmesi mümkündür.

İmtiyazlı payların bir kişiye ait olması halinde bu kişinin alınan genel kurul kararına ilişkin iradesi özel olarak genel kurul tutanağına yazdırılır, imzalanır. Bu tür irade beyanlarının geçersizliğinin ileri sürülmesi ise genel hükümlere bağlıdır.²³⁻²⁴

²³ E.MOROĞLU Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, sf.9 vd.

²⁴ E.MOROĞLU Anonim Ortaklıkta Esas Sermaye Artırımı sf.

3.BÖLÜM

İMTİYAZLI PAYLARIN ÇEŞİTLİ İLKE VE HAKLARLA İLİŞKİSİ²⁵

1. PAY SAHİPLERİNİN MÜKTESEP HAKLARI KARŞISINDA İMTİYAZLI PAYLAR

Anonim ortaklıkta müktesep hakkın ne anlama geldiği daha önce incelendi. Müktesep haklarda pay sahibinin rızası olmaksızın hiçbir tasarrufta bulunulamaz. Pay sahiplerine ait haklar üzerinde imtiyaz tanınması pay sahiplerinin müktesep haklarını ihlal ediyorsa ve imtiyazın ilgili pay sahibine ait haklar üzerinde de geçerli olması isteniyorsa, mutlaka ilgili pay sahibinin rızası sağlanmalıdır. Aksi halde, rızası sağlanamayan pay sahibinin müktesep hakkı saklı kalır.

2. EŞİT İŞLEM İLKESİ KARŞISINDA İMTİYAZLI PAYLAR

Objektif iyi niyet kuralları çerçevesinde imtiyazlı pay sahiplerinin sahip olduğu bu ayrıcalık eşit işlem ilkesine ters düşmeyecektir. Çünkü burada eşitler arasındaki eşitliğin korunması önemlidir. Sağlanan bu imtiyaz sadece belirli bazı şartlarda farklılığa yol açmakta olup adi pay sahiplerinin haklarına tecavüz içermediği ve usulüne uygun olarak kurulup uygulandığı sürece geçerli sayılacaktır.

²⁵ S.KARAHAN a.g.e. sf.30 vd.

4.BÖLÜM İMTİYAZLI PAY TÜRLERİ

❖ Karda İmtiyazlı Paylar

Karda imtiyazlı payın verilmesinin pek çok nedeni olabilir. Bunların en başında anonim şirketin kurucularının mükafatlandırılması, sermaye artırımında paydaşları teşvik edici olması sayılabilir. Yine imtiyazlı paylar pay sahibine kardan öncelikle yararlanma hakkını da bahşedebilir. Böylece şirketin elde etmiş olduğu kardan öncelikle imtiyazlı pay sahipleri faydalanacak, geriye bir bakiye kalırsa bundan da diğer paydaşlar faydalanacaktır.

❖ Tasfiye Bakiyesinde İmtiyazlı Paylar

Bu hak her çeşit pay sahibi için bazı şartların gerçekleşmesi sonucu elde edilebilir yani geciktirici şarta tabidir. Tasfiye bakiyesinden yararlanabilmesi için ortada bir tasfiye bakiyesi bulunması, tasfiye memurlarının tasfiye bakiyesinin dağıtımını için alacaklıları davet etmesi, genel kurulun tasfiye kararı alması gerekmektedir.

Madde 439 - Şirketin diğer bir şirketle birleşmesi, bir limited şirket şekline çevrilmesi veya bir amme hükmü şahsı tarafından devralınması halleri haric olmak üzere, infisah eden şirket tasfiye haline girer.

Tasfiye haline giren şirket, pay sahipleriyle olan münasebetlerinde dahi, tasfiye sonuna kadar ve ehliyeti, 232 nci madde hükmü mahfuz olmak kaydıyla tasfiye gayesiyle mahdut olarak hükmü şahsiyetini muhafaza ve ticaret ünvanını (tasfiye halinde) ibaresini ilave suretiyle kullanmakta devam eder.

Madde 445 - Alacaklı oldukları şirket defterleri veya diğer vesikalar münderecatından anlaşılan ve ikametgahları bilinen şahıslar taahhütlü mektupla, diğer alacaklılar 37 nci maddede yazılı gazetede ve aynı zamanda esas mukavele ile muayyen şekilde ilan suretiyle şirketin infisahından haberdar ve alacaklarını beyana davet edilirler.

Alacaklı oldukları malüm olanlar beyanda bulunmazlarsa alacaklarının tutarı notere tevdi olunur.

Şirketin henüz muaccel olmıyan borçlarıyla münazaalı bulunan borçlarına tekabül edecek bir para dahi kezalik notere tevdi olunur; meğer ki, bu gibi borçlar kafi bir teminat ile karşılanmış veya şirket mevcudunun ortaklar arasında taksimi bu borçların ödenmesine talik edilmiş olsun.

Yukarıki fıkralarda yazılı hükümlere aykırı hareket eden tasfiye memurları haksız olarak ödedikleri paralardan dolayı 224 üncü madde hükmünce mesuldürler.

*Madde 447 - Tasfiye halinde bulunan şirketin borçları ödendikten sonra kalan mevcudu, esas mukavelede aksine bir hüküm olmadıkça, pay sahipleri arasında ödedikleri sermayeler ve **paylara bağlı olan imtiyaz hakları nispetinde** dağıtılır.*

Alacaklıları üçüncü defa davetten itibaren bir yıl geçmedikçe kalan mevcut dağıtılamaz.Şu kadar ki; hal ve duruma göre alacaklılar için bir tehlike mevcut olmadığı takdirde mahkeme bir yıl geçmeden dahi dağıtmaya izin verebilir.

Esas mukavelede ve umumi heyet kararında aksine hüküm bulunmadıkça dağıtma para olarak yapılır.

❖ Oyda İmtiyazlı Paylar

Her hisse senedine tanınmış asgari bir oy hakkı prensibini zedelememek şartıyla esas mukavele ile hisse senetlerini, A, B, C, D....K gibi gruplara ayırmak ve bu hisse senetleri maliklerine birden fazla oy hakkı tanımak mümkündür. Mukavelede böyle bir hüküm varsa toplantıya iştirak eden pay sahiplerinin kullanacakları oy sayısının miktarını malik oldukları hisselerine göre hesaplamak lazımdır.

Esas mukavelede hisse senetleri için farklı bir oy hakkı tanımak hususunda özel bir hüküm yoksa, hissedarların kullanacağı oy sayısı malik oldukları hisselerin toplamı kadardır. Buna göre, genel kurul toplantısında 10 hisseye sahip hissedarın 10, 100 hisseye sahip hissedarın 100 oy kullanmaya hakkı vardır.

Oyda İmtiyazlı Payların Yararları ve Zararları

• *Yararları:*

- ✓ Ortaklığı kuran ve geliştiren pay sahiplerinin, ileride ortaklığa katılacak 3. kişilerin ortaklık yönetiminde güçlü bir konuma gelmesini engellemek amacıyla oyda imtiyaz yoluna başvurmaları mümkündür. Anonim şirket sermayesi yeni sermayelerin katılması sonucu arttıkça ortaklığı kuran pay sahiplerinin yönetimdeki baskın konumları azalabilir. Oyda imtiyazlı payın sağlanması bu bakımdan faydalı olabilir.

• *Zararları*

- ✓ Halka açık anonim ortaklıklarda oyda imtiyaz küçük pay sahiplerinin ezilmesine sebep olabilir.
- ✓ Sermayeye orantılı olarak hak elde etme ilkesini zedeleyen bir kurumdur.²⁶

❖ Yönetimde İmtiyazlı Paylar

Bu imtiyaz türünde aynı grupta yer alan paylara ait imtiyazlı haklar, bu gruba bir bütün olarak tanınmakta ve birlikte kullanma mecburiyeti doğurmaktadır. Diğer imtiyazlarda olduğu gibi pay sahibine münferit bir ayrıcalık tanımaz.

❖ Yeni Pay Alma Hakkında İmtiyazlı Paylar

Esas sermayenin artırılması sonucu çıkarılacak yeni paylardan ortaklık sermayesindeki paylarıyla orantılı olarak alma hususunda mevcut pay sahiplerine tanınan yeni paylardan öncelikle yararlanma hakkı, mevcut pay sahiplerine ortaklıkta sahip oldukları oy, kar payı, tasfiye bakiyesi gibi pay sahipliği haklarıyla, ellerindeki payların şimdiki değerinin esas sermaye artırımı yüzünden aşınmasına karşı korunabilme imkanı sağlanmaktadır.²⁷

²⁶ S.KARAHAN a.g.e. sf.87

²⁷ S.KARAHAN a.g.e. sf.129

❖ Hazırlık Devresi Faizi Talep Hakkı İmtiyazlı Paylar

“Madde 470 - Esas sermaye için faiz ödenemez.

Kar payı ancak safi kardan ve bu gaye için ayrılan yedek akçelerden dağıtılabilir.”

Kuralının istisnasıdır.

*Madde 471 - İşletmenin tam bir şekilde faaliyete başlamasına kadar geçecek olan **hazırlık devresi için pay sahiplerine, tesisat hesabına geçirilmek üzere muayyen bir faiz ödenmesi esas mukavelede şart kılınabilir.** Esas mukavele bu devre ile mahdut olmak üzere faiz ödemelerinin en geç ne zamana kadar devam edeceğini de tayin eder.*

İşletme yeni hisse senetlerinin çıkarılması suretiyle genişletilecek olursa esas sermayenin artırılmasına dair olan kararda yeni pay sahiplerine, tesisat hesabına geçirilmek üzere muayyen bir müddetle ve en geç yeni tesisatın işletmeye başlandığı güne kadar faiz ödenmesi kabul olunabilir.

❖ İntifa Senedi Talep Hakkı İmtiyazlı Paylar

Madde 402 - Umumi heyet, esas mukavele gereğince veya esas mukaveleyi değiştirerek, bedeli itfa olunan payların sahipleri, alacaklılar, kurucular veya bunlara benzer bir sebeple şirketle ilgili olanlar lehine intifa senetleri ihdasına karar verebilir.

İlk esas mukavelede derpiş edilmiş olmadıkça kurucular, lehine intifa senetleri ihdas olunamaz.

İntifa senetleri sahipleri, 429 - 432 nci maddelere tabi bulunan bir heyet teşkil ederler. Şu kadar ki; intifa senetlerinin ihdası esnasında daha ağır hükümler konmuş olmadıkça bu heyet kararlarını mevcudun mutlak ekseriyetiyle verir.

Madde 403 - İntifa senedi sahiplerine azalık hakları verilemez; ancak, safi kazançta veya tasfiye neticesine iştirak yahut yeni çıkarılacak hisse senetlerini alma hakları tanınabilir.

❖ Tali Yükümlüde İmtiyazlı Paylar

Madde 405 - Pay sahibi, hisse senetlerinin çıkarılması sırasında tayin olunan ve hisse senetlerinin itibari kıymetine müsavi veya ondan yüksek olan pay bedelinden fazla bir şey ödemeye esas mukavele ile dahi mecbur tutulamaz.

Pay sahipleri sermaye olarak şirkete verdiklerini geri istiyemezler; tasfiye payına mütaallik hakları mahfuzdur.

Hisse senetlerinin devri şirketin muvafakatine bağlı olan hallerde esas mukavele hissedarlara esas sermayeye iştirak borcundan başka muayyen zamanlarda tekerrür eden mevzuu para olmıyan edalarda bulunmak mükellefiyetini de yükleyebilir. Bu mükellefiyetlerin mahiyet ve şumulü hisse senetlerine ve ilmuhaberlere yazılır. Bu gibi tali mükellefiyetler hakkında esas mukavele ile cezai şart kabul edilebilir.